

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Державна пенсійна політика відіграє ключову роль у забезпеченні соціального захисту населення. Такі фактори як суттєвий дефіцит Пенсійного фонду України [1], висхідне навантаження на зайняте населення [2] та низький рівень пенсій [3] дають нам підстави стверджувати про низьку ефективність державної пенсійної політики. З огляду на це, дослідження шляхів реформування пенсійної політики є вкрай актуальним, оскільки воно сприятиме виробленню стратегій модернізації пенсійної системи, забезпеченню її фінансової стійкості та як наслідок призведе до покращення якості життя пенсіонерів у довгостроковій перспективі.

Об'єкт дослідження: Публічне управління та адміністрування державною пенсійною політикою. Предмет дослідження: Теоретичні та практичні аспекти реформування державної пенсійної політики. Мета дослідження: Визначення ключових напрямів удосконалення державної пенсійної політики. Методи дослідження: Системний підхід, метод аналізу та синтезу, класифікації та порівняння, а також методи теоретичного узагальнення та логічного аргументування.

Викладення основного матеріалу. Політика – це цілісна сфера суспільних відносин, які виникають у процесі здобуття, утримання та використання публічної влади з метою узгодження та задоволення індивідуальних, групових та суспільних інтересів [4]. Державна політика – це відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність уряду щодо певної проблеми, яка здійснюється ним безпосередньо або опосередковано через уповноважених агентів і впливає на життя суспільства [5].

Пенсійна політика – це сукупність державних і приватних програм, які забезпечують дохід людині під час її виходу на пенсію або втрати працездатності [6].

Державна пенсійна політика – це комплекс заходів, рішень та стратегій, що здійснюються органами державної влади з метою забезпечення організації та функціонування пенсійної системи держави, її вдосконалення та адаптацію до сучасних соціально-економічних умов задля соціального захисту населення. Соціальний захист населення – це законодавчо закріплена система державних гарантій та реалізації прав усіх політичних, соціально-демографічних груп громадян, окремих осіб щодо соціального забезпечення їх нормального існування та життєдіяльності [7]. Як було зазначено раніше,

головним завданням державної пенсійної політики є забезпечення належного функціонування пенсійної системи держави, яка являє собою сукупність правових, економічних і організаційних інститутів та норм, які мають за мету надання матеріального забезпечення у вигляді пенсій громадянам за визначених законодавством обставин [8].

Порівняльний аналіз різних типів пенсійних систем - солідарної, накопичувальної, змішаної, а також факторів впливу та реального стану ПФУ, проведений раніше, дозволяє сформувати ключові напрями удосконалення державної політики та можливості їх реалізації:

Розвиток та стимулювання недержавного пенсійного забезпечення. Інститут недержавних пенсійних фондів у нашій країні знаходиться на достатньо низькому рівні та сильно поступається країнам Європи. Задля ефективного розвитку цього сегмента пенсійної системи насамперед потрібно працювати над підвищенням рівня обізнаності громадян щодо переваг такого варіанта пенсійного забезпечення та довірою громадян до недержавних пенсійних фондів. За основу можна взяти шлях Швеції, де людина може вибрати для себе фонд, пенсійні схеми та програми інвестицій, які найбільшою мірою відповідають її інтересам. Крім того, уряд заохочує й ініціативу громадян з накопичення пенсій на особистих рахунках, надаючи в цьому випадку податкові пільги [9, с. 3].

Оптимізація пенсійних виплат та подолання диспропорцій. Станом на 2025 рік середній рівень пенсії по країні становить 5789 грн, а майже 60% пенсіонерів мають пенсію до 5000 грн [3]. Водночас середній рівень пенсії суддів у вигляді довічного грошового утримання у 2024 склав близько 100 000 грн [10]. Одним із можливих способів розв'язання цієї проблеми може стати поступове обмеження надвисоких пенсій та перегляд чинних механізмів нарахування спеціальних грошових виплат, зокрема шляхом наближення їх до загальних стандартів пенсійного забезпечення.

Впровадження концепції гнучкого виходу на пенсію. Одним із заходів, що допоможе зменшити фінансове навантаження на Пенсійний фонд України, є можливість відтермінування виходу особи на пенсію. Гнучкий вихід на пенсію буде полягати у продовженні трудових контрактів аж до моменту фактичного виходу працівника на пенсію, поверненні пенсіонерів на роботу після виходу на пенсію та у пропонуванні роботодавцями часткового виходу на пенсію. Така практика знайшла своє застосування у Німеччині, де результати проведеної пенсійної реформи сприяли поступовому зростанню загального індексу пенсійної системи країни [11, с. 4].

Висновки: Отже, державна пенсійна політика є сукупністю заходів, які здійснює влада з метою забезпечення соціального захисту громадян. Державна пенсійна політика є однією з найголовніших сфер державного управління, адже вона напряму стосується соціального захисту значної

частини населення України. Проте, сьогодні вона стикнулася з певними викликами внутрішньо системного та зовнішнього характеру, які не тільки гальмують розвиток нашої держави, але й сприяють її занепаданню. Основними напрямками вдосконалення державної пенсійної політики є розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення, оптимізація пенсійних виплат і подолання диспропорцій у їхньому нарахуванні та впровадження можливості відтермінованого виходу особи на пенсію. Впровадження цих змін сприятиме довгостроковій стійкості пенсійної системи, підвищенню рівня соціального захисту громадян та створенню сприятливих умов для економічного зростання країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міністерство фінансів України: Бюджет 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_of_2025-770
2. Департамент з економічних та соціальних питань ООН: Демографічна піраміда України станом на 2025 рік. URL: <https://population.un.org/PopulationPyramids&year=2025>.
3. Середній розмір призначеної пенсійної виплати станом на 01.01.2025. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2169940-01-01-2025/>
4. Політика як соціальне явище. Історія розвитку політичної думки. URL: [https://arm.navs.edu.ua/books/politolog\(2018-11-14\)/lec/lec2.html](https://arm.navs.edu.ua/books/politolog(2018-11-14)/lec/lec2.html)
5. Сутність поняття державної політики. URL: <https://old.univer.km.ua/visnyk/1803.pdf>
6. Міжнародна енциклопедія соціальних та поведінкових наук (друге видання) за загальною редакцією Джеймса Райта, 2015. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences>.
7. Поняття соціального захисту. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle>
8. Сутність пенсійної системи та її місце в системі соціального захисту населення. URL: https://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-12_0-pages-303_306.pdf
9. Міжнародний досвід впровадження недержавних пенсійних фондів. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/25777/5/%_2023.pdf
10. Середній розмір довічного грошового утримання суддів в Україні на початок 2024 року. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/yaka-pensiya-u-prokuroriv-i-suddiv-v-ukrajini-2024-50463735.html>
11. Пенсійні реформи в зарубіжних країнах: особливості та результати. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/262.pdf